

at udtrykke Andet dermed, end at dette Lovforslag ikke passede til den Stilling, hvori vor Landbolov nu staar, eller til den Stilling, hvortil vi søge at fremme vort Landboreesen, Om end dette Lovforslag bliver vedtaget Ord til andet, som det er forklagt, saa vil det ikke være istand til at skaffe en eneste Fæstegaard solgt. Dette har jeg udtalt før, og det var dette, jeg egentlig tænkte paa, da jeg brugte dette Udtryk: forhastet. Min Mening er nemlig den, at vi trænge til en Lovgivning angaaende vore Landboreforhold, som kan fremme Selveiendom. Jeg vil her udtale mig lidt udførligere om min Opfattelse af vor Stilling i den Henseende. Jeg har før sagt — og jeg gjentager det her — at i det Hele taget afvikles Fæstegodssets Overgang til Selveiendom med ønskelig Hurtighed paa de Godser, hvor der finder Salg Sted; men paa alle de andre Godser, hvor Salg ikke finder Sted, siger jeg, at vi mangle en Lov, som bevirker, at der skal finde Salg Sted, og det er denne Lov, som jeg bebrejder Indenrigsministeren, at han ikke skaffer os, og det Forslag, som den ærede Justitsminister her forelægger for os, vil ikke kunne have, og har heller ikke den Hensigt at fremtvinge Salg af Fæstesteder til Selveiendom paa alle de mange Fideikommisser, hvis Besiddere endnu negte at sælge. I Sjælland staa kun nogle enkelte Fideikommisgodser tilbage, som ikke ville sælge; endnu i den allersejeste Tid er der enten gjort Udkaft til eller vedtaget Salgsplaner for nogle af de større Fideikommisbesiddelser i Sjælland, hvor man før ikke har villet sælge, men der er dog Fideikommisser i Sjælland, hvor man vistnok endnu ikke tænker paa at sælge, og hvor man herfor hidtil har paaberaabt sig Bestemmelser i Erektionspatentet. Jeg vil navnlig i den Henseende nævne Ringsted Kloster, hvor man siger, at Fæstegodsset ikke kan blive solgt paa Grund af særegne Bestemmelser i Erektionspatentet. Jeg har troet, at der om saadanne Forhold gjennem Rigsdagen kunde gives en speciel Lov, som indeholdt en Bemyndigelse for Ministeren til at bevilge Salgsplaner for sige Fideikommisser med Hensyn til, hvad der er bestemt i Erektionspatentet. I Byen er derimod det Modsatte Skik og Brug. Der

er det Skik og Brug, at Fideikommisbesidderne ikke ville sælge, og der var det jo, at man trængte til en Lov, som løste Fæstebaandet, og som gjorde, at de Fæstere, som vare istand til at købe, kunde købe. Hvad nytter det, at man fortæller os, at der er tilbudt til Salg 25000 Tønder Hartkorn, eller hvormeget det er, uden at Fæsterne have villet købe det? Thi det er, fordi ikke enhver Fæstebonde er istand til at købe Gaarden, om han end kan faae den, og der vil paa ethvert større Gods være mangfoldige Tilfælde, hvor Udbud af Fæstesteder til Salg ikke ville kunne accepteres af Fæsterne paa Grund af Penge-mangel. Der som de Herrer vidste, hvilken Allarm der forvoldes paa ethvert Gods, naar der kommer en Salgsplan, hvilken Allarm der er for at skaffe Penge til at købe, og hvorledes man tømmer ikke blot sine egne Lommer til sidste Hvid og Skilling, men mangen Gang gaar hen og plukker Slægtinge og Venner, saa vilde De Alle antage, at der hos Fæstebondestanden er overordentlig stor Eyst til at blive Selveier. Det er ikke saaledes, som man saa ofte ser det fremsat, enten af Had eller af Uvidenhed, at Fæsterne ikke ville købe deres Eiendomme. Tværtimod, efter den Erfaring, jeg har — og den er ikke saa liden, idetmindste for Sjællands Bedkommende — er der allevegne et Duffe tilstede om at købe, men Evnen dertil mangler desværre meget ofte, og Kreditmidlerne, Kreditkasserne, ere ikke saaledes indrettede, at man med Lethed kan faae Penge til at betale Kjøbesummerne for Fæstestederne, navnlig paa Fideikommisgodserne, hvor der først er Arvefæsteafgifter og dernæst Prioriteter til Fideikommisjet, og hvor det altsaa er saaledes, at den, der laaner en Fæster, naar denne er vordende Selveier, Penge, skal have idetmindste tredie Prioritet, og ofte er der endda en Aftægt, saa at det meget ofte vil være 4de Prioritet, han faar. Og undertiden kan man ikke faae Panteret i disse Eiendomme, inden Skjødet har været til Ministerens Underskrift, altsaa ikke til den Tid, da Pengene skulle udbetales til Godseieren, hvilket ogsaa er en Vanskelighed, som gjør, at de Pengeinstituter, som se punktligt paa Formernes Overholdelse, negte at indlade sig paa at anbringe Penge